

Številka: Up-758/15-8

Datum: 14. 11. 2017

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložila Annemarie Prantl, Republika Avstrija, ki jo zastopa Dušan Ludvik Kolnik, odvetnik v Mariboru, na seji 14. novembra 2017

sklenil:

1. Ustavna pritožba zoper sodbo Upravnega sodišča, Oddelka v Mariboru, št. II U 55/2014 z dne 13. 1. 2015 se sprejme v obravnavo.

2. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. X Ips 62/2015 z dne 8. 7. 2015 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

1. Upravno sodišče je z izpodbijano sodbo zavrnilo tožbo zoper odločbo upravnega organa prve stopnje o zavrnitvi zahteve za denacionalizacijo premoženja, ki je bilo pravnemu predniku pritožnice podražljivo na podlagi Odloka o prehodu sovražnikovega imetja v državno svojino, o državnem upravljanju imetja odsotnih oseb in o zasegi imetja, ki so ga okupatorske oblasti prisilno odtujile (Uradni list DFJ, št. 2/45 – v nadaljevanju Odlok AVNOJ). Pritrdilo je presoji, da pritožnica skladno z drugim odstavkom 10. člena v zvezi 12. členom Zakona o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91-I, 31/93, 65/98 in 66/2000 – v nadaljevanju ZDen) ni upravičena do denacionalizacije, ker je imel njen pravni prednik za odvzeto premoženje pravico dobiti odškodnino od Republike Avstrije na podlagi Pogodbe o poravnavi škode izgnancem, preseljencem in pregnancem, o ureditvi drugih finančnih vprašanj in vprašanj s socialnega področja (t. i. Finančna in izravnalna pogodba – v nadaljevanju FIP),¹ ki sta jo 27. 11. 1961 sklenili Zvezna republika Nemčija (v nadaljevanju ZR

¹ *Vertrag zwischen der Republik Österreich und der Bundesrepublik Deutschland zur Regelung von Schäden der Vertriebenen, Umsiedler und Verfolgten, über weitere finanzielle Fragen und Fragen aus dem sozialen Bereich (Finanz- und Ausgleichsvertrag, BGBl, št. 76/62).*

Nemčija) in Republika Avstrija, ter zakonov, ki jih je na podlagi te pogodbe sprejela Republika Avstrija (v nadaljevanju izvedbeni predpisi).² Po mnenju sodišča je kot pravna podlaga v smislu drugega odstavka 10. člena ZDen upoštevna tudi bilateralna pogodba, ki je ni sklenila ali k njej ni pristopila FLRJ oziroma SFRJ (v nadaljevanju nekdanja Jugoslavija), če je imel razlaščenec na njeni podlagi možnost v tuji državi pridobiti odškodnino, ki je imela temelj v odvzetem premoženju v nekdanji Jugoslaviji. Taka pogodba je po oceni sodišča tudi FIP, ki sta jo državi pogodbenici sklenili z namenom ureditve odprtih finančnih vprašanj v zvezi s časovnim obdobjem od 13. 3. 1938 do 8. 5. 1945. Z njo je bila vzpostavljena pravna podlaga za ureditev odškodovanja za premoženjsko škodo, ki je osebam, opredeljenim v Prilogi 1 FIP, nastala v zvezi z dogodki druge svetovne vojne, to odškodovanje pa je Republika Avstrija uredila v predpisih, ki jih je sprejela za izvršitev te pogodbe. Ker opredelitev predmeta poddržavljenja v določbah Odloka AVNOJ, ki so bile v obravnavanem primeru podlaga za poddržavljenje, kaže na reparacijski značaj tega predpisa, pomeni FIP (z izvedbenimi predpisi) pravni vir, ki je urejal odškodnino za premoženje, ki je bilo poddržavljeno na podlagi Odloka AVNOJ. Po oceni sodišča je treba presojo, ali je imel upravičenec pravico dobiti odškodnino za odvzeto premoženje na podlagi FIP, opraviti le z vidika kriterijev, ki so zamejevali s FIP dogovorjeno odškodninsko zavezo ZR Nemčije v razmerju do Republike Avstrije, ne pa (tudi) z vidika pogojev, ki so jih za priznanje odškodnine na njihovi podlagi določali izvedbeni predpisi. Zato za presojo, da je pritožničin pravni prednik imel pravico dobiti odškodnino za poddržavljeno premoženje na podlagi FIP, zadošča že, da je spadal v krog oseb, ki so bile kot upravičenci do odškodnine določene v Prilogi 1 FIP. Po mnenju sodišča upravni organ ni bil dolžan ugotavljati, kakšne konkretne pravice bi mu šle po avstrijskih predpisih, saj bi to pomenilo določanje odškodnine po teh predpisih, kar bi presegalo odločanje o denacionalizacijskem zahtevku. Prav tako upravni organ ni bil dolžan upoštevati v postopku predloženega potrdila Zveznega ministrstva za finance Republike Avstrije, da pravni prednik pritožnice za poddržavljeno premoženje ni dobil oziroma ni imel pravice dobiti odškodnine od Republike Avstrije. Po mnenju sodišča gre za potrdilo o tujem pravu v smislu 12. člena Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (Uradni list RS, št. 56/99 – ZMZPP) oziroma 7. člena Evropske konvencije o obvestilih o tujem pravu (Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o obvestilih o tujem pravu, Uradni list RS, št. 20/98, MP, št. 4/98 – MEKOTP), ki lahko potrjuje le obstoj FIP in izvedbenih predpisov kot veljavne pravne podlage za pridobitev odškodnine od Republike Avstrije, kar je upravni organ v obravnavni zadevi upošteval. Kolikor potrjuje neobstoj pravice do odškodnine na podlagi teh pravnih aktov, pa to potrdilo pomeni le mnenje, na katerega upravni organ ni bil vezan.

² Sodišče se v zvezi s tem sklicuje na Zakon o razširitvi področja uporabe Zakona o povračilu škode zaradi okupacije z dne 13. junija 1962 (*Erweiterung des Anwendungsbereiches des Besatzungsschäden- und des Kriegs- und Verfolgungssachschädengesetz*, BGBl, št. 176/62), Zakon o povrnitvi škode preseljencem in pregnancem z dne 13. junija 1962 (*Umsiedler- und Vertreibenen- Entschädigungsgesetz*, BGBl, št. 177/62) in Zakon o prijavi premoženjskih škod, ki so nastale zaradi razselitve ali izгона z dne 14. decembra 1961 (*Anmeldegesetz*, BGBl, št. 12/62).

2. Vrhovno sodišče je revizijo zoper sodbo Upravnega sodišča kot nedovoljeno zavrglo, ker pritožnica ni izkazala uveljavljanega pogoja za dovoljenost revizije iz 2. točke drugega odstavka 83. člena Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 62/10 in 109/12 – ZUS-1). Po oceni revizijskega sodišča namreč vprašanja, s katerimi je utemeljevala dovoljenost revizije, niso pomembna pravna vprašanja v smislu navedene zakonske določbe, saj je Vrhovno sodišče v svojih odločbah nanje že odgovorilo.

3. Pritožnica nasprotuje stališču, da pomeni FIP pravni akt, na podlagi katerega so imele v njem določene osebe pravico dobiti odškodnino za podržavljeno premoženje od Republike Avstrije. FIP naj bi kot dvostranska mednarodna pogodba lahko zavezovala le državi pogodbenici in naj nikakor ne bi mogla pomeniti pozitivnega prava, ki bi posameznikom omogočalo izplačilo odškodnin za nastalo škodo. V FIP določeni kriteriji, ki opredeljujejo pravno priznano škodo (2. člen FIP) in krog upravičencev do njenega povračila (točka A Priloge 1 FIP), naj bi določali le pogodbeno zavezo ZR Nemčije v razmerju do Republike Avstrije, zato naj za presojo obstoja okoliščin v smislu drugega odstavka 10. člena ZDen ne bi bili upoštevni. Ker naj bi Republika Avstrija s FIP dogovorjeno odškodovanje uredila v posebnih predpisih, v katerih je za priznanje pravice do odškodnine določila tudi posebne kriterije subjektivne (kdo je oškodovanec, z upoštevanjem dohodkovnega cenusa) in objektivne narave (kaj je pravno priznana škoda, za katero je bilo mogoče dobiti odškodnino), naj bi bili za presojo, ali je imel pritožničin pravni prednik na podlagi teh predpisov pravico dobiti odškodnino, odločilni le ti kriteriji. Pritožnica meni, da v 2. členu FIP opredeljena škoda, za katero je bilo na podlagi izvedbenih predpisov mogoče dobiti odškodnino, ni škoda, ki je nastala zaradi podržavljenja, temveč škoda, ki je v časovnem obdobju, na katerega se nanaša FIP, nastala v Prilogi 1 FIP opredeljenim skupinam oseb zaradi odvzema, izgube ali uničenja gospodinjske opreme in predmetov, potrebnih za opravljanje poklica znotraj meja Republike Avstrije. Taka škoda naj njenemu pravnemu predniku sploh ne bi nastala, zato naj tudi odškodnine na podlagi izvedbenih predpisov FIP ne bi mogel dobiti. Stališče, po katerem za izključitev iz denacionalizacije zadošča že, da je imela oseba v tuji državi na voljo pravno podlago, ki je omogočala "načelno pravico" dobiti odškodnino za odvzeto premoženje, pri čemer ni pomembno, za katere vrste premoženja se je tuja država odločila izplačevati odškodnine, naj bi bilo v primerih, kot je obravnavani, v katerem organi odločanja niso ugotavljali vseh za presojo odločilnih okoliščin, v nasprotju z načelom materialne resnice iz 7. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 47/86 – uradno prečiščeno besedilo, in Uradni list RS, št. 80/99 – v nadaljevanju ZUP/86)³ in načelom enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave. Pritožnica navaja, da je neobstoj okoliščin iz drugega odstavka 10. člena ZDen dokazovala z uradnim potrdilom Zveznega ministrstva za

³ ZUP/86 se v postopkih denacionalizacije uporablja na podlagi drugega odstavka 6. člena ZDen.

finance Republike Avstrije, da njen pravni prednik za podržavljeno premoženje od Republike Avstrije ni prejel nikakršne odškodnine niti do nje ni bil upravičen. Sklicujoč se na Konvencijo o odpravi potrebe legalizacije tujih javnih listin z dne 5. 10. 1961 (Uradni list FLRJ, Dodatek št. 10/62) in 41. člen Pogodbe med FLRJ in Republiko Avstrijo o medsebojnem pravnem prometu z dne 16. 12. 1954 (Uradni list FLRJ, MP, št. 8/55) pritožnica meni, da to potrjuje v Republiki Sloveniji velja brez posebne overitve in ima zato dokazno moč domače javne listine. Ker naj organi odločanja ne bi upoštevali tega edinega dokaza, na podlagi katerega bi lahko ovrgla presojo, da je imel njen pravni prednik pravico dobiti odškodnino na podlagi FIP in izvedbenih predpisov, naj bi bilo pritožnici onemogočeno dokazovanje dejstev in okoliščin, ki so odločilne za presojo z vidika drugega odstavka 10. člena ZDen. Zato naj bi ji bila kršena pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Sklicujoč se na stališče, ki ga je Ustavno sodišče sprejelo v odločbi št. Up-547/02 z dne 8. 10. 2003 (Uradni list RS, št. 108/03, in OdlUS XII, 106), pritožnica meni, da ni videti nobenega razumnega razloga za razlago, po kateri so osebe, ki sicer izpolnjujejo pogoje za denacionalizacijo, iz kroga denacionalizacijskih upravičencev izključene zgolj zato, ker so v povezavi z dogodki druge svetovne vojne izgubile bivališče na območju nekdanje Jugoslavije in so imele na dan sklenitve FIP avstrijsko državljanstvo in na dan 1. 1. 1960 stalno prebivališče v Republiki Avstriji. Ker naj bi sodišče na podlagi tega pravnega stališča pritožnici odreklo status nadomestne denacionalizacijske upravičenke, kljub temu, da izpolnjuje vse z ZDen določene pogoje, da se ji tak status prizna, in ji onemogočilo uveljavljanje upravičenj na podlagi ZDen, naj bi ji bila kršena tudi pravica iz 33. člena Ustave.

4. Senat je ustavno pritožbo zoper sodbo Upravnega sodišča sprejel v obravnavo (1. točka izreka).

5. Senat ustavne pritožbe zoper sklep Vrhovnega sodišča ni sprejel v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) (2. točka izreka).

6. Senat Ustavnega sodišča je ta sklep sprejel na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica senata dr. Špelca Mežnar ter člana dr. Matej Accetto in dr. Jadranka Sovdat. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Špelca Mežnar
Predsednica senata